

УДК 351.713(477)

Л.В. Трофімова

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РОЗГЛЯДУ СПРАВ У СУДАХ ЗА УЧАСТЮ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ

В умовах сьогодення фінансове право набуває дедалі більш потужної сили, оскільки теоретично, методологічно і, відповідно, практично впливає на регулятивні механізми, що ґрунтуються на економічних інтересах. Загальнодержавні інтереси є провідними та основоположними. Врахування публічного інтересу і моральних засад суспільства, недопущення зловживання правами є ключовими в удосконаленні фінансово-правового регулювання відносин між органами держави, громадянами, платниками податків.

Важливе значення має фінансовий контроль як форма управлінського контролю з боку держави за законністю й обґрунтованістю здійснення фінансових операцій із визначення та відображення у звітності результатів діяльності, утворення і використання фондів для цілей економічного та соціального розвитку держави.

У статті 29 Розділу II «Загальні адміністративні положення» проекту Податкового кодексу запропоновано визначення податкового контролю як системи заходів, що вживаються контролюючими органами з метою перевірки правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи державної податкової служби.

Організаційні форми цього контролю мають відповідати вимогам частини другої статті 19 Конституції України, якою передбачено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Відповідно до статті 8 Конституції України, норми Конституції є нормами прямої дії.

Умовою реалізації заходів, спрямованих на поліпшення податкового клімату, вдосконалення податкового законодавства, є забезпечення високого рівня гарантованості захисту прав платників податків.

У структурі податкових органів функціонують підрозділи, що відповідають за здійснення розгляду апеляційних скарг платників податків щодо визначеного контролюючим органом грошового зобов'язання в порядку і строки. Проектом Податкового кодексу (стаття 24 Розділу II «Загальні адміністративні положення») передбачається, що скарга подається контролюючому органу вищого рівня протягом десяти календарних днів, що настають за днем отримання платником податків податкового повідомлення – рішення або іншого рішення контролюючого органу, що оскаржується. Такий механізм фінансово-правового регулювання податкових правовідносин сприятиме неупередженому розгляду обставин справи, дозволить уникнути проявів можливого суб'єктивізму та зловживання

правом особами органу, що забезпечував організацію, проведення, оформлення та реалізацію матеріалів перевірки.

Рішення контролюючого органу вищого рівня, прийняте за результатами розгляду скарги платника податків, визнається остаточним і не підлягає подальшому адміністративному оскарженню, але може бути оскаржене в судовому порядку.

Наявність різних колізій щодо правозастосування не завжди дозволить правильно реалізувати права і свободи особи, як це передбачено в законі чи договорі. При здійсненні цивільних прав фізичні та юридичні особи повинні не тільки діяти, дотримуючись принципів (загальних засад) цивільного законодавства, а саме добросовісності, справедливості та розумності, які є взаємозалежними, але і не порушувати прав і охоронюваних законом інтересів інших осіб. Свобода здійснення цивільних прав, що надається суб'єктам нормами права, обмежується інтересами інших осіб, держави, суспільства.

А. Ковальчук зазначає, що фінансове право ринкового типу породжує певну залежність: законодавча потужність та інтенсивність фінансово-правових регуляторів прямо пропорційна рівню правової культури суб'єктів і учасників фінансових і економічних відносин, розвитку саморегулюючих засад в економічній системі. Водночас не можна уявляти ринковість фінансового права як культ необмежених свобод і можливостей, тобто можливостей безвідповідально діяти, продукування таких схем фінансових діянь і відносин, коли кожен їхній суб'єкт чи учасник може враховувати свої інтереси [7, с. 46].

Дискусії щодо підходів розуміння та захисту публічних інтересів тривають і нині. За приписами частин 2, 3 статті 13 Цивільного кодексу України при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватись від дій, які могли б порушити права інших осіб, а також зловживання правом в інших формах.

Складно переоцінити роль суду як органу, призначеного для вирішення конфліктів, що полягає в захисті порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави з неухильним додержанням норм чинного законодавства, яка при розгляді заяв є необхідною умовою здійснення завдань судочинства, що полягають у справедливому, неупередженому та своєчасному розгляді й вирішенні справ.

Відповідно до пункту 1 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судові рішення» від 29.12.76 № 11, судові рішення є найважливішим актом правосуддя, покликаним забезпечити захист гарантованих Конституцією України прав і свобод людини, правопорядок та здійснення проголошеного Конституцією принципу верховенства права.

При винесенні постанови Верховного Суду України у справі за позовом ДПІ до ПП «К» та ПП «А» суд зазначає, що само по собі визнання в судовому порядку недійсними установчих документів та свідоцтва платника податку на додану вартість не є підставою для визнання спірного договору таким, що укладений з метою, суперечною інтересам держави й суспільства.

Приймаючи зазначене рішення, суд обґрунтовує свою позицію таким: «Положення статей 207 та 208 ГК слід застосовувати з урахуванням того, що правочин,

який вчинено з метою, завідомо суперечною інтересам держави і суспільства, водночас суперечить моральним засадам суспільства, а тому згідно з ч. 1 ст. 203, ч. 2 ст. 215 ЦК України є нікчемним і визнання судом такого правочину не дійсним не вимагається». Органи державної податкової служби, вказані в абз. 1 ст. 10 Закону України «Про державну податкову службу в Україні», можуть на підставі п. 11 цієї статті звертатись до судів із позовами про стягнення в доход держави коштів, одержаних за правочинами, вчиненими з метою, яка свідомо суперечить інтересам держави і суспільства, посилаючись на їх нікчемність. У разі задоволення позову висновок суду про нікчемність правочину має міститись у мотивувальній, а не в резолютивній частині судового рішення.

Частиною 1 ст. 208 ГК передбачено застосування санкцій лише судом. Це правило відповідає нормі ст. 41 Конституції України, згідно з якою конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Відповідно до ст. 215 ЦК України, не дійсним є правочин, якщо його не дійсність встановлена законом (нікчемний правочин). У цьому разі визнання такого правочину не дійсним судом не вимагається. Пунктом 1 статті 203 ЦК України зазначено, що зміст правочину не може суперечити, зокрема, моральним засадам суспільства. Порухення моральних засад суспільства може полягати, наприклад, у здійсненні платником податків діяльності, яка суперечить суті підприємництва, як діяльності, метою якої згідно із ст. 42 ГК України є досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку; ухилення від оподаткування; несплата податків як невиконання конституційного обов'язку для забезпечення загальних інтересів.

Враховуючи зазначене, пропонується в Розділі XVIII «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Податкового кодексу передбачити внесення змін до таких законів:

— пункт 2 частини першої статті 110 Цивільного кодексу щодо юридичної особи, що ліквідується, викласти в такій редакції: «за рішенням суду про визнання судом не дійсною державну реєстрацію юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути, та/або діяльність суб'єкта господарювання суперечить моральним засадам суспільства, а також в інших випадках, встановлених законом»;

— у Господарському кодексі України статтю 55 доповнити частиною 6 такого змісту:

«Суб'єкт господарювання з ознаками фіктивності – це суб'єкт, який здійснює діяльність, що суперечить моральним засадам суспільства та/або має хоча б одну з наведених ознак:

— зареєстрований (перереєстрований) на не дійсні (втрачені, загублені) та підроблені документи;

— незареєстрований у державних органах;

— зареєстрований (перереєстрований) в органах державної реєстрації фізичними особами з подальшою передачею його у володіння чи управління підставним (неіснуючим), померлим, безвісті зниклим особам, у тому числі й

тим, які не мають відношення до фінансово-господарської діяльності підприємства;

— зареєстрований (перереєстрований) та здійснюючий фінансово-господарську діяльність без відома та згоди його засновників та посадових осіб».

Загальновідомо, що результати правозастосування, юридична практика взаємообумовлені щодо впливу на удосконалення нормотворчості, формування правової доктрини. Фінансова практика виробляє, а наука вивчає, досліджує, формує критерії, яким відповідає ефективна податкова система, коли фінансово забезпечуються функції держави і достатньо виконуються принципи оподаткування.

Значні масштабі ухилення від оподаткування порушують один із принципів оподаткування – рівний розподіл податків, за яким платежі кожного до бюджету мають бути пропорційні його доходам. Порушення цього принципу веде до того, що додаткове податкове навантаження переноситься на законслухняних платників податків. Таке становище провокує ухилення від сплати податків.

Вирішення справ на користь органів ДПС спрямовано на забезпечення надходжень до бюджету, а також запобігання безпідставному відшкодуванню ПДВ.

Позови про визнання угод (господарських зобов'язань) недійсними та стягнення коштів, одержаних за такими угодами в доход держави, які подаються органами державної податкової служби до судів, є досить актуальною і складною категорією справ.

Практика розгляду господарськими судами справ про визнання угод недійсними свідчить, що суди не дотримуються єдиної позиції при вирішенні спорів та по-різному застосовують норми актів законодавства.

Випадки відмови у задоволенні позовів органів ДПС свідчать про те, що докази, які надаються ними в обґрунтування позовних вимог одними судами, вважаються належними та достатніми для задоволення позову іншими судами, не приймаються до уваги.

Так, ухвалою ВАСУ від 26.04.2006 р. у справі за позовом ОДПІ до НВП «Д» та ПП «С» була залишена без змін постановою Господарського суду Житомирської області від 8.12.2005 р., якою позов ОДПІ задоволено повністю. ВАСУ у своєму рішенні зазначив, що *«доказом наявності умислу в ПП «С» при укладенні оспорюваної угоди всупереч інтересам держави та суспільства є укладання юридичною особою, що була свідомо зареєстрована протиправним шляхом»,* та постановою Верховного Суду України від 13.02.2007 р. зазначене рішення скасовано і справу направлено на новий розгляд з огляду на те, що *«встановлення умислу підприємства при укладенні угоди з метою, що свідомо суперечить інтересам соціалістичної держави, мало бути предметом дослідження в цій справі. Наявність умислу при укладенні угоди не може бути підтверджено лише рішенням районного суду про визнання недійсними установчих документів, свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності юридичної особи та свідоцтва платника податку на додану вартість однією зі сторін договору, оскільки предметом дослідження в такій справі є відповідність установчих документів вимогам чинного законо-*

давства, а не наявність умислу при укладенні угоди при здійсненні ним підприємницької діяльності. Рішення районного суду не звільняло господарський суд від обов'язку встановлення наявності умислу підприємства на укладення угоди, що суперечить інтересам держави і суспільства».

Також постановою Верховного Суду України від у справі за позовом ДПІ до ПП «К» та ПП «А» касаційна скарга ДПІ про перегляд за нововиявленими обставинами ухвали ВАСУ від 03.05.2006 р. була залишена без задоволення.

Приймаючи зазначене рішення, суд обґрунтовує свою позицію таким: «Положення статей 207 та 208 ГК слід застосовувати з урахуванням того, що правочин, який вчинено з метою, свідомо суперечною інтересам держави і суспільства, водночас суперечить моральним засадам суспільства, а тому згідно з ч. 1 ст. 203, ч. 2 ст. 215 ЦК України є нікчемним і визнання судом такого правочину недійсним не вимагається. Органи державної податкової служби, вказані в абз. 1 ст. 10 Закону України «Про державну податкову службу», можуть на підставі п. 11 цієї статті звертатись до судів із позовами про стягнення в доход держави коштів, одержаних за правочинами, вчиненими з метою, яка свідомо суперечить інтересам держави і суспільства, посилаючись на їх нікчемність. У разі задоволення позову висновок суду про нікчемність правочину має міститись у мотивувальній, а не в резолютивній частині судового рішення.

Санкції застосовуються за вчинення правочину з метою, яка свідомо суперечить інтересам держави і суспільства. Разом з тим за змістом ч. 1 ст. 208 ГК України застосування цих санкцій можливе лише в разі виконання правочину хоча б однією стороною.

Санкції, встановлені ч. 1 ст. 208 цього Кодексу, не можуть застосовуватись за сам факт несплати податків (зборів, інших обов'язкових платежів) однією зі сторін договору. За таких обставин правопорушенням є несплата податків, а не вчинення правочину. Для застосування санкцій, передбачених ч. 1 ст. 208 Кодексу, необхідною є наявність умислу на укладання угоди з метою, яка свідомо суперечить інтересам держави і суспільства, наприклад учинення удаваного правочину з метою приховати ухилення від сплати податків.

Частиною 1 ст. 208 ГК передбачено застосування санкцій лише судом. Це правило відповідає нормі ст. 41 Конституції України, згідно з якою конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом. Оскільки санкції, передбачені цією частиною, є конфіскаційними, стягуються за рішенням суду в доход держави за порушення правил здійснення господарської діяльності, то зазначені санкції є не цивільно-правовими, а адміністративно-господарськими як такі, що відповідають визначенню, наведеному в ч. 1 ст. 238 ГК. Тому такі санкції можуть застосовуватись лише протягом строків, установлених ст. 250 ГК».

Умови нікчемності правочину встановлені в Цивільному кодексі України статтями – 27, 121, 126, 215, 216, 219, 220, 221, 224, 226, 228, 236, 247, 249, 258, 261, 547, 586, 614, 633, 661, 698, 719, 720, 739, 780, 787, 867, 981, 981, 989, 998, 1008, 1055, 1059, 1060, 1107, 1109, 1111, 1112, 1113, 1118, 1122, 1136, 1137, 1139, 1142, 1157, 1242, 1257, 1307.

Слід додатково зазначити факт існування нікчемного правочину, який порушує моральні засади суспільства та обставини, передбачені ст. 228 ЦК України, зокрема те, що правочин є таким, що порушує публічний порядок.

Порушення моральних засад суспільства може полягати, наприклад, у здійсненні платником податків діяльності, яка суперечить суті підприємництва як діяльності, метою якої згідно із ст. 42 ГК України є досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку – продаж платником податків товару за ціною значно нижчою ціни придбання, при тому що дати придбання і продажу збігаються, що виключає можливість зміни якісних характеристик товару та кон'юнктури ринку, а відтак свідчить про проведення свідомо збиткових операцій.

Згідно з ч. 1 ст. 207 ГК господарське зобов'язання, що не відповідає вимогам закону, або вчинене з метою, яка свідомо суперечить інтересам держави й суспільства, або укладено учасниками господарських відносин з порушенням хоча б одним із них господарської компетенції (спеціальної правосуб'єктності), може бути на вимогу однієї зі сторін або відповідного органу державної влади визнано судом недійсним повністю або в частині.

Слід зазначити, що судові рішення свідчать, що для позитивного вирішення справ на користь ОДПС необхідно доводити факт, що в результаті укладення та виконання договору державі були завдана шкода (наявність акта перевірки, податкового повідомлення-рішення, яким платнику податків визначено до сплати певні суми податкового зобов'язання, наявність податкових вимог), допущено зловживання правами особами, що здійснювали діяльність та відображали її результати.

Абсолютної свободи правоволодіння бути не може, оскільки держава і суспільство також володіють свободою. Прагнення до абсолютної свободи володіння правами може призвести до зловживання ними. Тому існують певні обмеження прав і свобод, які гарантуються законом з метою реального здійснення права уповноваженою особою. Будь-яке суб'єктивне право, як міра можливої поведінки суб'єкта, має визначені рамки за своїм змістом і за характером його здійснення. Ці межі дозволяють звернути увагу на те, що суб'єктивне право на здійснення одних дій не може поширюватися ні інші дії.

Отже, при здійсненні своїх прав та виконанні обов'язків платник податків зобов'язаний додержуватися моральних засад суспільства. Таким чином, кожне суб'єктивне право має свої межі. Стаття 13 ЦК України визначає міру можливої поведінки особи. При порушенні встановлених меж здійснення суб'єктивного права настають несприятливі правові наслідки для порушника. Це може бути позбавлення суб'єктивного цивільного права, стягнення в доход держави отриманого за угодою майна та ін.

Постановою ВСУ від 14.02.2006 р. у справі за позовом ДПА до ТОВ «В» та ПП «А» про визнання угоди недійсною касаційну скаргу ТОВ «В» задоволено, рішення попередніх інстанцій, прийняті на користь ОДПС, скасовані, справу направлено на новий розгляд. При винесенні рішення суд зазначив таке.

«В обґрунтування судових рішень зроблено посилання на рішення Ленінського районного суду м. Дніпропетровська від 09.02.2003 р. у справі № 2-3925,

яким визнано недійсними установчі документи ПП «А» та первинні бухгалтерські документи за підписом Довженківа Ю.А. (прізвище змінено. – Л.Т.). Судові інстанції також посилаються на здійснення господарської діяльності від імені ПП «А» невістановленими особами, приховування доходів підприємства від оподаткування».

Тобто наявність умислу не може бути підтверджена лише рішенням районного суду про визнання установчих документів недійсними та скасування державної реєстрації, оскільки предметом дослідження в такій справі є, зокрема, відповідність установчих документів вимогам чинного законодавства, а не наявність протиправного умислу при укладенні угоди, що існувала під час підприємницької діяльності суб'єкта.

У той самий час при розгляді справи за позовом ДПІ до ТОВ «З» про визнання недійсним договору купівлі-продажу Вищий господарський суд України у своєму рішенні зазначив, що «рішенням районного суду встановлено, що заснування підприємства на підставну особу свідчить про створення такого підприємства без мети здійснення фінансово-господарської діяльності, у тому числі з метою ухилення від сплати податків. Ці обставини існували на час укладення угоди між відповідачами. У разі коли підприємство створювалось на підставну особу без мети здійснення фінансово-господарської діяльності таким підприємством, у суду відсутні правові підстави для сумніву щодо наміру такого засновника не дотримуватись приписів законодавства та ухилятися від сплати податків».

Стаття 13 ЦК України встановлює загальну заборону на дії громадян та юридичних осіб, що здійснюються з наміром спричинити шкоду іншій особі, а також зловживання правом в інших формах. Так, згідно з пп. 1-5 ст. 13 ЦКУ цивільні права особа здійснює в межах, наданих їй договором або актами цивільного законодавства. При здійсненні своїх прав особа є зобов'язаною утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб, завдати шкоди довкіллю або культурній спадщині. Не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах. При здійсненні цивільних прав особа повинна додержуватися моральних засад суспільства. Не допускається використання цивільних прав з метою неправомірного обмеження конкуренції, зловживання монополюючим становищем на ринку, а також недобросовісна конкуренція.

Загальні підстави відповідальності платників податків за завдану майнову шкоду встановлені статтею 1166 ЦК України.

1. Майнову шкоду, завдану неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкоду, завдану майну фізичної або юридичної особи, відшкодовує в повному обсязі особа, яка її завдала.

2. Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини.

3. Шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок непереборної сили, відшкодовується у випадках, встановлених законом.

4. Шкода, завдана правомірними діями, відшкодовується у випадках, встановлених цим Кодексом та іншим законом.

Водночас суди касаційних інстанцій звертають увагу на необхідність з'ясування наслідків укладення спірного договору для його сторін з точки зору податкового законодавства.

Так, ухвалою ВАСУ від 2.11.2006 р. рішення попередніх судових інстанцій, прийняті на користь платника податків у справі за позовом податкової інспекції до ВАТ «З» та ТОВ «С» про визнання недійсною угоди, скасовані, справу направлено на новий розгляд у зв'язку з тим, що судами не було з'ясовано наслідків укладення спірного договору для його сторін з точки зору податкового законодавства.

Судом зазначено, що, *«відмовляючи в позові, суд апеляційної інстанції виходив з того, що укладений між відповідачами договір відповідає нормам Цивільного кодексу України, позивачем не надано доказів про наявність підстав його недійсності»*.

Такий висновок, однак, зроблений без з'ясування наслідків укладення спірного договору для його сторін з точки зору податкового законодавства, з якими позивач пов'язує свої доводи щодо недійсності цього договору.

З метою з'ясування дійсної мети відповідачів, зокрема ВАТ «З», якою вони керувалися при укладенні спірного договору, суду слід було встановити, як вони відтворили в податковому обліку наслідки господарської операції, здійсненої на виконання договору, і чи вплинули ці наслідки на стан їх розрахунків з державою за звітний податковий період. Продаж ВАТ «З» товару за ціною значно нижчою ціни придбання, при тому що дати придбання і продажу збігаються, виключає можливість зміни якісних характеристик товару та кон'юнктури ринку, а відтак свідчить про свідомість збитковості операції для заводу. Таке суперечить суті підприємництва як діяльності, метою якої згідно із ст. 42 ГК України є досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Судом апеляційної інстанції наведене взято до уваги не було, у зв'язку з чим дійсні наміри сторін спірного договору, встановлені з дотриманням вимог ст. 43 ГПК України щодо всебічного, повного й об'єктивного дослідження обставин справи, встановлені не були. Це саме стосується і рішення суду першої інстанції, оскільки обставини щодо дійсного умислу ВАТ «З» судом першої інстанції не встановлені».

З огляду на викладене, ухвалою ВАСУ від 02.11.2006 р. постановлені у справі судові рішення скасовано з направленням справи на новий розгляд суду першої інстанції.

Статтею 614 ЦК України передбачено вину як підставу відповідальності за порушення зобов'язання.

1. Особа, яка порушила зобов'язання, несе відповідальність за наявності її вини (умислу або необережності), якщо інше не встановлено договором або законом.

Особа є невинною, якщо вона доведе, що вжила всіх залежних від неї заходів щодо належного виконання зобов'язання.

2. Відсутність своєї вини доводить особа, яка порушила зобов'язання.

3. Правочин, яким скасовується чи обмежується відповідальність за умисне порушення зобов'язання, є нікчемним.

Також ЦК України передбачено інші підстави й умови зміни та розірвання договорів – ст.ст. 671, 684, 877, 878, 616, 988, 704, 874, 122, 634, 652.

Останнім часом суди дотримуються позиції, що лише встановлення факту, що підприємство створено в порушення встановленого законодавством порядку, не тягне недійсності всіх угод, укладених суб'єктом підприємницької діяльності, а лише тільки тих угод, які спрямовані на ухилення від сплати податків та інших обов'язкових платежів, легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом (постанова Київського апеляційного господарського суду у справі за позовом ДПА до ДП та ТОВ «К» про визнання недійсною угоди на суму 2,7 млн. грн.).

При винесенні рішення позиція суду зводилась до такого:

«Вироком районного суду у кримінальній справі директора ТОВ «К» було визнано винним за ст. 28 ч. 2, ст. 205 ч. 1 КК України (фіктивне підприємство) та встановлено, що внаслідок злочинних дій Г., який діяв у складі злочинної групи за попередньою змовою з невстановленою особою, був створений суб'єкт підприємницької діяльності ТОВ «К» з метою прикриття незаконної діяльності.

Кваліфікуючою ознакою цього злочину є вчинення тих самих дій повторно або якщо такі дії заподіяли велику матеріальну шкоду державі, банкові, кредитним установам, іншим юридичним особам або громадянам (ч. 2 ст. 205 КК України), і під час розгляду кримінальних справ відносно Г., який значиться директором відповідача – Товариства з обмеженою відповідальністю «К», факту заподіяння матеріальної шкоди державі не встановлено. Визнання цієї фізичної особи винною у скоєні злочину, передбаченого ст. 205 ч. 1 КК України, може вказувати на наявність умислу на досягнення мети, свідомо суперечної інтересам держави та суспільства, проте це ще не означає такого умислу при укладанні всіх угод, укладених ТОВ «К». За кожною угодою слід окремо доводити наявність такого умислу».

Саме лише встановлення факту, що підприємство створено в порушення встановленого законодавством порядку, не тягне недійсності за всіх угод, укладених суб'єктом підприємницької діяльності, а лише тільки тих угод, які спрямовані на ухилення від сплати податків та інших обов'язкових платежів, легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом.

Отже, позивач має довести, що саме спірний договір укладався з метою, свідомо суперечною інтересам держави та суспільства, був спрямований на ухилення від сплати податку, у результаті укладення та виконання такого договору державі спричинені збитки.

Ухилення від сплати податків є одним із джерел незаконного збагачення, а постійне збільшення кількості платників податків і відсутність електронної звітності та достатньої мережі інформаційних баз не дозволяють податковим органам здійснювати своєчасно достатньо ефективний контроль з метою зміцнення державної дисципліни і законності. Введення електронної звітності

платників податків надасть можливість податковим органам ефективніше виконувати функції щодо контролю за справлянням податків до бюджету, а також оперативно виявляти порушення податкового законодавства. Усе це сприятиме викоріненню незаконних явищ у податковій політиці й забезпечить поліпшення рівня фінансової культури в суспільстві.

Проблема удосконалення податкового контролю як функції державного управління має суттєве значення на сучасному етапі соціально-економічного розвитку суспільства і потребує комплексного підходу. В Україні продовжується удосконалюватись законодавча база, яка регламентує справляння податків, однак не можна сказати, що сьогодні податкова система України ефективна і досягає мети свого функціонування.

Поряд із вивченням і запровадженням кращого досвіду функціонування органів фінансового контролю в інших державах для належного і прозорого здійснення контрольних повноважень органами влади і забезпечення прав громадян, платників податків доцільно вивчати практику розгляду справ у судах, якнайшвидше доопрацювати проекти і прийняти Податковий кодекс та Закон України «Про фінансовий контроль».

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254/к // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 21-22. – Ст. 144.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
4. Про державну податкову службу в Україні: Закон України від 4.12.1990 р. № 509-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 6. – Ст. 37.
5. Податковий кодекс України: Проект Закону України / Проект Податкового кодексу України / <http://www//sta.gov.ua/>.
6. Про фінансовий контроль: Проект Закону України від 30.08.2002 р. № 1131-1 / <http://www//rada.gov.ua/>.
7. Ковальчук А. Роль і місце фінансового права за ринкових умов // Право України. – № 2. – С. 45-48.
8. Про судові рішення: Постанова Пленуму Верховного Суду УРСР від 29.12.1976 р. № 11 // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2004. – № 11.

УДК 342.925(477)

І.О. Картузова

ПІДГОТОВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ

Підготовче провадження в адміністративному судовому процесі закладає фундамент подальшого розгляду справи, тому є надзвичайно важливим елементом процесу. Розгляд порушеної адміністративної справи адміністративним судом